

Nr 168.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förstärkande av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas m. m.; given Stockholms slott den 21 februari 1919.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att anvisa på tilläggsstat för år 1919 såsom förslagsanslag, högst *dels* ett belopp av 83,700 kronor, att efter Kungl. Maj:ts bestämmande användas till förstärkande av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas, *dels ock* ett belopp av 41,058 kronor till täckande av under år 1918 uppkommen brist i det ordinarie anslaget till nämnda institut och förskola.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Värner Rydén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 februari 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
 Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 THORSSON.

 Departementschefen, statsrådet Rydén anförde:

Förstärkande
 av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för blinda å

I proposition nr 2 om tilläggsstat till riksstaten för år 1919 har Kungl. Maj:t på min hemställan under åttonde huvudtiteln föreslagit riksdagen att till förstärkande av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas beräkna på nämnda tilläggsstat ett belopp av 83,700 kronor. I mitt yttrande till det vid sagda proposition fogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 9 januari 1919 omförmälde jag, att ärendet då tarvade ytterligare beredning. Sedan sådan beredning blivit verkställd, anhåller jag att nu få på nytt anmäla ärendet för Kungl. Maj:t.

m. m.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade riksdagen på tilläggsstat för år 1918 såsom särskilda förslagsanslag, högst, dels 16,420 kronor till täckande av under år 1916 uppkommen brist i staten för institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas, dels 35,000 kronor att efter Kungl. Maj:ts bestämmande användas till täckande av sådan brist i staten för omförmälda anstalt, som till följd av stegrade kostnader för mathållning, beklädnad, värme och lyshållning, vårdare och tjänstepersonal m. m. uppkommit för år 1917, dels ock 35,000 kronor att efter Kungl. Maj:ts bestämmande användas till förstärkande av det ordinarie anslaget till nämnda institut och förskola för år 1918. De två förstnämnda anslagen ställdes av Kungl. Maj:t till vederbörandes förfogande genom beslut den 20 juni 1918 och det sistnämnda genom beslut den 20 augusti 1918.

I särskilda skrivelser den 5 april och den 14 oktober 1918 anmälde direktionen över institutet och förskolan, att på grund av prisstegringar särskilt i fråga om livsmedel, beklädnadspersedlar och bränsle i staten för anstalten under år 1917 uppstått en brist, som med 21,429 kronor 98 öre överstege vad riksdagen beviljat till täckande av brist för sagda år, och att den brist i berörda stat, som i oktober 1918 beräknades uppkomma under sistnämnda år, utgjorde 75,000 kronor mer än riksdagen beviljat för år 1918 till förstärkande av anslagen åt anstalten, varjämte direktionen anhöll om en kassaförstärkning av 96,000 kronor till bestridande av anstaltens utgifter under år 1919. Med anledning härav anvisade Kungl. Maj:t genom beslut den 27 november 1918 för täckande av återstående brist i institutets och förskolans stat för år 1917 och för uppehållande av institutets och förskolans verksamhet under år 1918 ett belopp av högst 96,000 kronor, att i mån av behov till direktionen på rekvisition utbetalas från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

I skrivelse den 6 september 1918, som av folkskolöverstyrelsen med eget utlåtande i ämnet den 28 november 1918 till Kungl. Maj:t överlämnats, har nu direktionen, bland annat, framlagt förslag till ny ordinarie stat för anstalten att gälla från och med år 1919. Direktionen har i nämnda skrivelse erinrat om de svårigheter det erbjudit att under nuvarande förhållanden med oerhört stegrade priser å allehanda förbrukningsartiklar sköta anstaltens ekonomi, då de anslag, som beviljats till täckande av uppkommen brist, utfallit så sent, att direktionen under en stor del av året varit i avsaknad av nödiga medel till utgifternas bestridande.

Folkskolöverstyrelsen anser sig icke kunna biträda direktionens yr-

kande, att ändring nu skulle göras i den ordinarie omkostnadsstaten och anför som skäl härför:

Överstyrelsen har vid upprepade tillfällen framhållit nödvändigheten av att ny stat för blindanstalten å Tomtebodas, avpassad efter de förändringar i priser, som under senare år inträtt, varder fastställd. Men överstyrelsen har därvid också uttalat, att med den nödiga omregleringen av anstaltens stat borde anstå, till dess något stabilare ekonomiska förhållanden inträtt. Samma ståndpunkt anser sig överstyrelsen böra intaga beträffande direktionens nu gjorda framställning om fastställande av ny ordinarie stat för anstalten. Allra minst torde det vara lämpligt att under nu rådande ovissa förhållanden, då ju dock utsikter finnas till snart nog inträdande prisminskningar, och på grundvalen av nu rådande abnorma priser fastställa en ordinarie budget att gälla under år 1920.

I stället finner överstyrelsen riktigast, att erforderligt anslag till förstärkande av det ordinarie anslaget för år 1919 nu äskas hos 1919 års riksdag och att sedermera hos 1920 års riksdag begäres liknande anslag med avseende på nämnda år. Möjligen kan man våga hoppas, säger överstyrelsen, att under år 1919 så pass klarhet skall kunna vinnas över de framtida prisförhållandena, att det skall bliva möjligt att för 1920 års riksdag framlägga förslag till ny ordinarie stat att gälla från och med år 1921. Då genom Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 27 november 1918 anstalten erhållit nödiga medel för bestridande av 1918 års omkostnader och därjämte för utgifterna under förra delen av år 1919 kan förfoga över det ordinarie anslaget för sagda år, torde ock, enligt överstyrelsens mening, därest det anslag å tilläggsstat, som nu synes böra äskas, blir disponibelt för senare hälften av året, de svårigheter, som hittills vid upprepade tillfällen uppstått genom brist på nödigt rörelsekapital, bliva väsentligen undanröjda.

Beträffande storleken av det anslag, som enligt det nu anförda bör begäras hos 1919 års riksdag, hänvisar överstyrelsen till den utredning, direktionen i sin förutnämnda skrivelse den 6 september 1918 lämnat angående utgifternas storlek, sådan denna på grundval av senast vunnen erfarenhet ansetts kunna beräknas.

Direktionen har lämnat följande tablå över de i nu gällande stat upptagna utgifter och de verkliga utgifterna under åren 1915—1917, varvid utgifterna för avlöningar uteslutits.

	Enligt stat. Kronor.	År 1915. Kronor.	År 1916. Kronor.	År 1917. Kronor.
Fastighetens underhåll	7,000 —	4,904 86	4,417 05	3,923 09
Undervisnings- och arbetsmateriell	1,700 —	1,509 80	1,842 01	3,295 23
Inventarier	3,500 —	2,281 39	2,276 12	3,002 95
Kosthållet	30,000 —	36,112 63	39,502 43	57,859 76
Beklädnad	11,000 —	13,408 60	17,339 33	18,826 26
Läkar- och sjukvård	3,100 —	3,413 57	3,260 50	3,496 06
Vårdar- och tjänstepersonal	10,500 —	12,710 92	13,172 48	14,123 37
Tvätt och renhållning.....	3,000 —	3,406 49	4,276 51	8,276 73
Värme och lyshållning	11,500 —	18,596 37	28,814 91	24,906 07
Stallet.....	750 —	982 09	858 58	1,028 —
Diverse utgifter.....	6,050 —	5,633 55	6,109 54	7,932 46
Summa övriga utgifter	88,100 —	102,960 27	121,869 46	146,669 98

Utgifterna äro minskade med de å respektive utgiftstitlar gottgjorda inkomstposter av ersättnings- och försäljningsmedel.

En sammanställning av de i gällande stat upptagna och de nu av direktionen för år 1919 beräknade driftkostnaderna vid anstalten fördelade på de i staten upptagna anslagstitlarna ger följande resultat:

<i>Utgifter:</i>	I gällande stat upptaget belopp	Av direktionen beräknat belopp
Fastighetens underhåll.....	kronor 7,000: —	10,000: —
Undervisnings- och arbetsmateriell ...	» 1,700: —	3,300: —
Inventarier	» 3,500: —	4,000: —
Kosthållet	» 30 000: —	70 000: —
Beklädnad	» 11 000: —	20 000: —
Läkare och sjukvård	» 3,100: —	4 000: —
Vårdare och tjänstepersonal.....	» 10,500: —	16,000: —
Tvätt och renhållning	» 3 000: —	8,500: —
Värme och lyshållning	» 11,500: —	25,000: —
Stallet	» 750: —	1,000: —
Diverse utgifter	» 6 050: —	10,000: —
Summa kronor	88,100: —	171,800: —

Angående sistnämnda beräkning yttrar folkskolöverstyrelsen:

Enligt vad direktionen meddelat i sin ovanberörda skrivelse den 14 oktober 1918, beräknas ifrågavarande utgiftsposter under år 1918 uppgå till ett sammanlagt belopp av 198,100 kronor eller alltså 26,300 kronor mer än som i framställningen den 6 september 1918 beräknats såsom erforderligt för år 1919 och följande år. Den huvud-

sakliga skillnaden kommer på posten värme och lyshållning, som för år 1918 upptagits till 48,000 kronor men för år 1919 och följande år till 25,000 kronor, en skillnad således av 23,000 kronor. Visserligen torde det vara att hoppas, att bränslekostnaderna för år 1919 skola komma att ställa sig lägre än för år 1918, men den omständigheten, att direktionens förslag beträffande år 1919 stannar vid ett så pass mycket lägre belopp än som kan med visshet beräknas utgå under år 1918, torde otvetydigt ge vid handen, att någon nedsättning av det utav direktionen beräknade beloppet för år 1919 icke kan vara tillräddig. Överstyrelsen anser alltså uppenbart, att till förstärkande av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för år 1919 erfordras ett belopp motsvarande skillnaden mellan det i den ordinarie staten upptagna utgiftsbeloppet, 88,100 kronor, och det av direktionen beräknade utgiftsbeloppet, 171,800 kronor, eller 83,700 kronor.

I sin meranämnda framställning den 6 september 1918 har direktionen hemställt att, för beredande av bidrag till täckande av de ökade omkostnaderna för blindanstaltens verksamhet, i samband med fastställande av ny stat för anstalten sådan ändring måtte vidtagas i § 5 av lagen angående blindundervisningen den 29 maj 1896, att den årliga avgift, vilken skall för vart och ett blint barn, som, på grund av bestämmelserna i sagda lag, är intaget i på statens bekostnad upprättad läroanstalt för blinda, erläggas av vederbörande landstingsområde eller av stad, som ej i lands-ting deltagar, måtte höjas från 300 till 400 kronor. Då antalet elever vid blindanstalten på grund av senaste årens erfarenheter beräknas till 155, skulle på detta sätt tillföras anstalten en ökad årsinkomst av 15,500 kronor, med vilket belopp det erforderliga statsbidraget alltså skulle kunna minskas.

Beträffande detta förslag anför överstyrelsen:

I likhet med direktionen finner visserligen överstyrelsen, att en höjning av de för blindeleverna utgående avgifterna är av omständigheterna fullt motiverad. Då emellertid överstyrelsen icke ansett sig nu kunna framlägga förslag om omreglering av blindanstaltens ordinarie stat, synes det överstyrelsen jämväl böra anstå med den ifrågasatta höjningen av sagda avgifter, till dess de framtida kostnaderna för blindelevernas uppfostran och underhåll bättre kunna överskådas. I enlighet härmed får överstyrelsen förorda, att det för år 1919 behövliga tilläggsanslaget för blindanstalten måtte i sin helhet utgå av statsmedel.

På sätt i det föregående erinrats, anvisade riksdagen på tilläggsstat för år 1918 ett belopp av 35,000 kronor till förstärkande av det ordinarie anslaget till Tomtebodainstitutet för år 1918. Sedan direktionen vidare anmält, att den brist i staten för institutet, som i oktober 1918 beräknades uppkomma under sistnämnda år, utgjorde 75,000 kronor mer än riksdagen beviljat i förstärkningsanslag för år 1918, anvisades, såsom jämväl förut erinrats, av anslaget till oförutsedda utgifter erforderliga medel

till täckande av denna brist. För år 1918 har institutet sålunda utöver det ordinarie anslaget uppburit av statsmedel tillhopa 110,000 kronor. Det har emellertid nu visat sig, att ej ens detta belopp varit tillräckligt för mötande av utav kristiden förorsakade prisstegringar.

Direktionen har nämligen i skrivelse den 27 januari 1919 med anmälan om nämnda förhållande anfört följande:

Efter det att räkenskapen för år 1918 numera kunnat i det allra närmaste avslutas, så att en bestämd uppgift om den verkliga bristen för år 1918 nu kan uppgivas, får direktionen anmäla, att denna brist visat sig uppgå till icke mindre än 151,058 kronor 61 öre.

Inkomsterna för år 1918, som i institutets och förskolans stat upptagas till sammanlagt 124,700 kronor — statsanslag 78,200 kronor och elevavgifter 46,500 kronor — uppgå enligt räkenskapen till 124,375 kronor, i det att elevavgifterna för året med 325 kronor understiga det i staten beräknade beloppet.

Utgifterna utgöras, förutom av avlöningarna med ett fastställt belopp av 36,600 kronor, av de till diverse övriga utgiftstitlar hörande poster, i staten upptagna till 88,100 kronor, enligt räkenskapen uppgående till 238,833 kronor 61 öre.

Det belopp, varmed utgifterna överstiga inkomsterna, eller 151,058 kronor 61 öre, utvisar bristen i staten för år 1918.

Att bristen är 41,058 kronor 61 öre större än det belopp, vartill direktionen i oktober månad antog att densamma skulle komma att belöpa sig, beror därpå, att utgifterna under årets sista kvartal varit betydligt större än direktionen vid angivna tidpunkt kunde förutse. Detta har särskilt varit fallet beträffande utgifterna för kosthållet och för arbetsmateriell, varvid dock torde beaktas, att en del artiklar, som inköpts, komma räkenskapsåret 1919 till godo. I sammanhang härmed må nämnas, att bland utgifterna för stallet ingår prisskillnaden, 1,645 kronor, vid försäljning av en äldre mindre användbar häst och inköp av en ny häst.

Följande uppställning visar förhållandet mellan utgiftstitlarnas i staten beräknade belopp och de verkliga utgifterna, minskade med de å respektive utgiftstitlar gottgjorda inkomstposterna. Av utgifter för institutets i hantverksskolan i Kristinehamn för blinda undervisade elever ha härvid 6,000 kronor påförts utgiftstiteln »Kosthållet», medan återstoden ingår i titeln »Diverse utgifter».

	I staten uppförda utgiftsbelopp.	Verkliga utgifter år 1918.	Överskjutande utgifter.
Fastighetens underhåll	7,000: —	7,164: 79	164: 79
Undervisnings- och arbetsmateriell	1,700: —	8,700: 11	7,000: 11
Inventarier	3,500: —	3,697: 74	197: 74
Kosthållet	30,000: —	103,287: 32	73,287: 32
Beklädnaden	11,000: —	28,048: 58	17,048: 58
Läkare och sjukvård	3,100: —	3,282: 72	182: 72
Vårdare och tjänstpersonal	10,500: —	15,822: 38	5,322: 38
Tvätt och renhållning	3,000: —	7,399: 45	4,399: 45
Värme och lyshållning	11,500: —	43,436: 29	31,936: 29
Stallet	750: —	4,634: 95	3,884: 95
Diverse utgifter	6,050: —	13,359: 28	7,309: 28
Summa kronor	88,100: —	238,833: 61	150,733: 61
Minskning i inkomststaten			325: —
Summa brist i 1918 års stat		kronor	151,058: 61
Återstående brist efter avdrag av redan beviljat anslag år 1918 å 35,000 kronor		kronor	116,058: 61

Direktionen får, med ändring på grund av det anförda av den i direktionens skrivelse den 14 oktober 1918 gjorda hemställan om anvisande av ett anslag å 75,000 kronor till täckande av 1918 års brist, härmed hemställa, att Kungl. Maj:tt täcktes till 1919 års riksdag avgiva proposition om beviljande å extra stat för år 1919 av ett anslag å 116,058 kronor 61 öre till täckande av den ytterligare brist, som uppkommit under år 1918 i institutets och förskolans för blinda å Tomtebodas stat.

Efter härå erhållen remiss har skolöverstyrelsen den 17 februari 1919 avgivit utlåtande i ärendet och därvid yttrat följande:

Överstyrelsen har vid olika tillfällen haft anledning framhålla nödvändigheten av att en omreglering av staten för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda, vilken numera alls icke står i överensstämmelse med rådande prisförhållanden, kommer till stånd, så snart någon större stabilitet inträtt i det ekonomiska läget.

Att ett så väsentligt överskridande av det beviljade anslaget måst ske under år 1918 beror, såsom framgår av den i förevarande ansökning meddelade översikt, framför allt på den enorma stegring på priserna å livsmedel och bränsle, som under kristiden rått, och som, enligt vad man torde kunna hoppas, nådde sin kulmen under senare delen av sagda år. Den under de sista månaderna av år 1918 inträdda snabba och oväntade prisstegringen torde hava medverkat till att direktionen vid sina beräkningar rörande resultatet av 1918 års hushållning visat sig hava väsentligt underskattat kost-

naderna. Följden härav har blivit, att, trots det genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 juni och den 27 november 1918 ett belopp av sammanlagt 110,000 kronor anvisats till förstärkande av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för år 1918, vid räkenskapernas avslutande en brist visat sig kvarstå å icke mindre än 41,058 kronor 61 öre.

Överstyrelsen kan visserligen icke tillbakahålla ett beklagande av att vid direktionens i oktober 1918 gjorda beräkningar påtagligen allt för liten hänsyn tagits till då pågående prisstegringar och att till följd därav ett så överraskande stort deficit visat sig kvarstå.

Överstyrelsen säger sig emellertid vara förvissad om att vederbörande vid h - havandet av anstaltens ekonomi iakttagit sparsamhet och i övrigt förfarit med noggrannhet samt framhåller, att den förefintliga bristen uppenbarligen måste täckas.

anslutning härtill hemställer överstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte till täckande av under år 1918 uppkommen brist i staten för institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas anvisa ett belopp av 41,058 kronor 61 öre.

I likhet med folkskolöverstyrelsen kan jag icke finna lämpligt att på grundvalen av nu rådande prissförhållanden fastställa ny ordinarie omkostnadsstat för ifrågavarande läroanstalt. Visserligen är det nödvändigt, att anstalten för år 1919 erhåller ökade medel till täckande av driftkostnaderna, men denna ökning bör enligt min mening åstadkommas därigenom, att ett anslag till förstärkande av anstaltens ordinarie anslag uppföres på tilläggsstat för nämnda år. Någon ändring i gällande bestämmelser rörande de avgifter, som av landsting eller stad, som ej deltagar i landsting, skola erläggas för de å anstalten intagna barnen, synes mig i anslutning härtill icke nu böra vidtagas.

Departement-
schefen

Folkskolöverstyrelsen har på anförda skäl ansett, att det nyssnämnda anslaget på tilläggsstat för år 1919 borde bestämmas till 83,700 kronor. Jag har icke funnit anledning att härutinnan föreslå någon ändring. Anslaget torde böra i riksstaten uppföras såsom förslagsanslag, högst nämnda belopp.

Vad så angår frågan om täckande av den ytterligare brist, som visat sig uppkomma under år 1918, måste jag finna det synnerligen anmärkningsvärt, att direktionens i oktober 1918 gjorda beräkningar av nämnda brist uppvisat så otillförlitliga siffror som fallet varit. Den överraskande stora brist, som nu framlagts, har emellertid uppenbarligen till stor del föranletts därav, att man ej tagit i beräkning, att utgifterna för sista kvartalet av år 1918 skulle ställa sig proportionsvis större än under andra kvartal. Sådana som förhållandena nu te sig, synes mig ingen annan utväg vara än att genom framställning till riksdagen söka erhålla

medel till bristens täckande. För ändamålet skulle alltså erfordras — frånsett öretal — ett belopp av 41,058 kronor. Någon motsvarande summa är icke för nu förekomna ändamål beräknad i årets statsverksproposition, men torde genom besparingar å andra i statsverkspropositionen beräknade anslagsbelopp medel kunna erhållas för ifrågavarande behov.

Jag hemställer således, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att anvisa på tilläggsstat för år 1919 såsom förslagsanslag, högst

dels ett belopp av 83,700 kronor, att efter Kungl. Maj:ts bestämmande användas till förstärkande av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas,

dels ock ett belopp av 41,058 kronor till täckande av under år 1918 uppkommen brist i det ordinarie anslaget till nämnda institut och förskola.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan biföll Hans Maj:t Konungen; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Em. G:son Bergman.
